Sosiaali- ja terveysministeriö

TAE 2027
Sosiaali- ja terveysministeriö, PL 33
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2027 talousarvioksi

Valiokuntakuuleminen 2.10.2026 klo 9:00

Mikko Staff
Talousjohtaja
1.10.2026, 4.10.2026 päivitetyt kohdat alleviivattu

Yleistä

- Pääluokan loppusumma 14,9 mrd. euroa
- runsas 16 % valtion budjetista, hyvinvointialueet huomioiden (SOTE 26,9 mrd. euroa) toimialan osuus on noin 45,3 %
- STM:n pääluokka noin 47 milj. euroa suurempi kuin 2026 varsinainen talousarvio
- Pääluokan määrärahat kasvavat noin 0,3 %, kun koko valtion budjetin kasvuprosentti on vajaa 2,0 %
- Muutokset pääosin aiemmin päätettyjen muutosten vaikutuksia sekä sosiaaliturva- ja toimeentuloturvaetuuksien tarvearvioiden tarkistuksista

Suurimmat muutokset

Vähennykset

- Sosiaali- ja terveysjärjestöjen STEA-avustusten alentaminen -50 milj. euroa
- Vuonna 2026 voimaan tullut toimeentulotuen kokonaisuudistus -30 milj. euroa
- Kuntouttavan työtoiminnan lakkauttaminen -24 milj. euroa

Lisäykset

- Puolustusvoimien terveydenhuollon valmiuteen ja varautumiseen +67 milj. euroa, josta hankintoihin +37,9 milj. euroa
- Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen +40 miljoonaa euroa
- Hyvinvointialueiden järjestöavustuksiin +25 milj. euroa
- Valtion rahoitukseen turvakotitoiminnan menoihin +2,68 milj. euroa paikkamäärien kasvattamiseksi, jolla määräraha nousee 33,7 milj. euroon.
- 65-vuotta täyttäneiden Kela-korvausten valtakunnalliseen valinnanvapauskokeiluun 6 milj. euroa.

Pääluokka 33

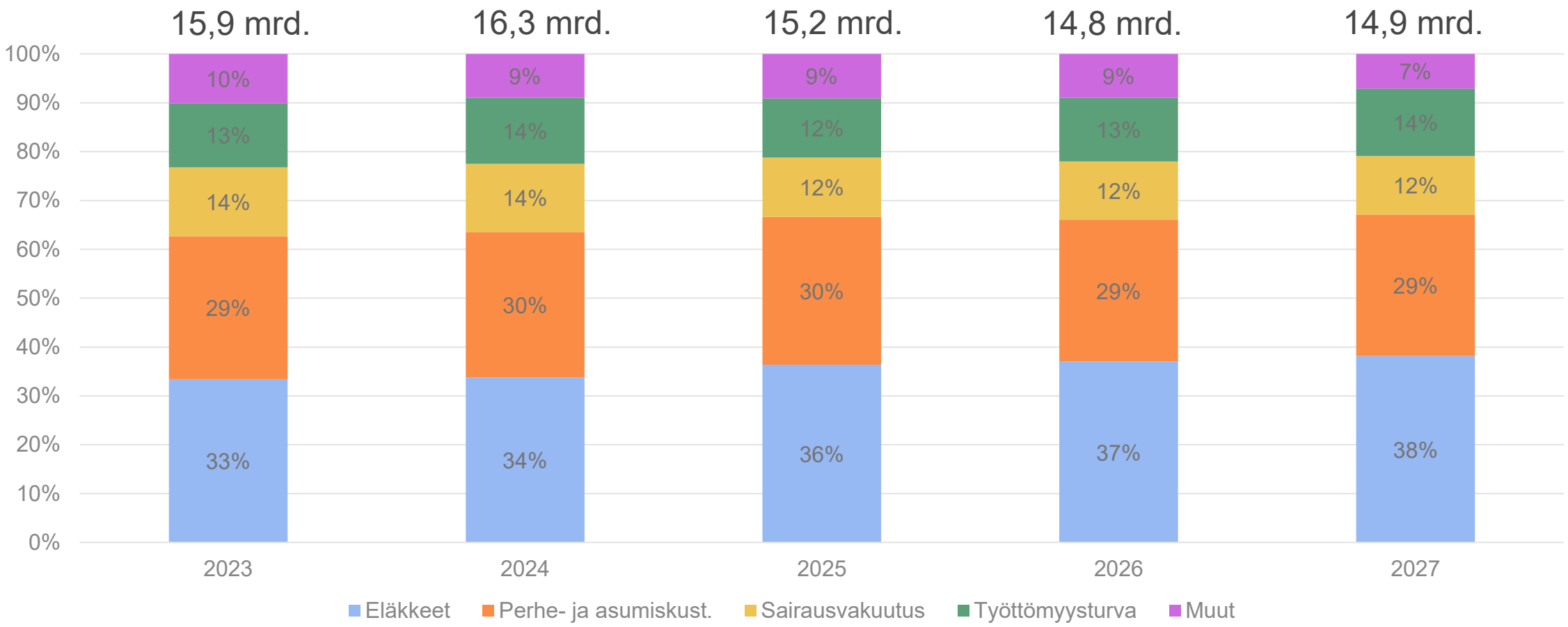

Perhe- ja asumiskustannusten tasaus ja sairausvakuutus

Perhe- ja asumiskustannusten tasaus

- 4,3 mrd. euroa, vähennystä 3 milj. euroa
- Vuonna 2025 voimaantullut toimeentulotuen kokonaisuudistus vähentää edelleen määrärahatarvetta toimeentulotuessa noin 80 milj. eurolla vuonna 2027. Vuoden 2026 talousarviossa huomioitiin perustoimeentulotuen menoja vähentävänä 105 miljoonaa euroa. Samalla uudistus lisää työttömyysturvan perusturvan valtion menoja noin 100 milj. euroa. Lisäksi uudistus on vaikuttanut kuntien rahoitusosuuksiin ja verokertymään.
- Kelan toimintakuluihin ehdotetaan yhteensä 503 milj. euroa, mikä on 50 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa. Lisäys aiheutuu vuonna 2026 toteutetusta kertaluonteisesta 50 milj. euron toimintamenosäästöstä.

Sairausvakuutus

- 1,8 mrd. euroa, lisäystä 17 milj. euroa
- Yli 65-vuotiaiden Kela-korvausten valtakunnallista valinnanvapauskokeilua laajennetaan ja siihen kohdennetaan 6 milj. euron lisäys valtionosuutena. Lisätään asiakkaiden käytettävissä olevien yleislääkärikäyntien enimmäismäärää kolmesta kuuteen kalenterivuodessa sekä fysioterapia osaksi kokeilua. Valinnanvapauskokeiluun kohdennetaan yhteensä 31 milj. euroa, josta valtionosuus on 16 milj. euroa vuonna 2027
- Lääkkeiden ehdolliseen korvattavuuteen liittyvää lääkeyritysten palautusmaksuarviota korotetaan 15 milj. eurolla 105 milj. euroon, mikä vähentää valtion rahoitusta täysimääräisesti.

Työttömyysturva

- Noin 2,0 mrd. euroa, vähennystä 26 milj. euroa
- Kuntouttava työtoiminta ja sen ajalta maksettavat kulukorvaukset lakkautetaan osana sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen uudistusta. Muutos vähentää kuntouttavan työtoiminnan korvauksia hyvinvointialueille 20 milj. eurolla ja kulukorvauksia 3,5 milj. euroa.
- Kotoutujan yleistuki laskee yleistuen valtion rahoitusosuutta 0,5 milj. eurolla. Samassa esityksessä ehdotettu tilapäistä suojelua saavien oikeus yleistukeen lisää yleistuen menoja noin 95 milj. euroa ja vähentää toimeentulotukimenoja 69 milj. euroa.
- Kotihoidon tuessa otetaan käyttöön ns. Norjan malli. Kotihoidon tuen saamisen edellytykseksi tulee se, että lapsen pääasiallinen hoitaja on asunut Suomessa tai muualla EU- ja ETA-alueella vähintään kolme vuotta ennen tuen alkamista. Tavoite on edistää lasten ja vanhempien kotoutumista ja kielen oppimista. Malli lisää työttömyysturvamenojen valtion rahoitusosuutta n. 0,4 milj. eurolla. Mallista aiheutuva varhaiskasvatuksen kustannusten nousu korvataan kunnille.

Eläkkeet

- 5,6 mrd. euroa, jossa lisäystä 115 milj. euroa
- Muutos aiheutuu erityisesti kansaneläkkeiden sekä yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeiden tarvearvion kasvusta.
- Kansaneläkkeissä kasvua on 65,7 milj. euroa eli 2 % ja yrittäjien eläkkeissä 30,2 milj. euroa eli 5 % ja maatalousyrittäjien 14,7 milj. euroa eli 2 %
- Valtionosuudessa kansaneläkelaista johtuvista menoista on huomioitu alle 18-vuotiaan keliaakikon oikeus lapsen perusvammaistukeen, joka lisää valtionosuutta 1,1 milj. euroa

Indeksijäädytys

Indeksijäädytys vaalikaudeksi koskee kansaneläkeindeksiin (KEL) ja kuluttajahintaindeksiin (KHI) sidottuja etuuksia pois lukien toimeentulotuki, eläkkeet, rintamalisät, vammaisetuudet, elatustuki, lääkkeiden vuosiomavastuu, sotilasavustuksen perusavustus ja luopumistuen täydennysosa. Indeksijäädytyksen kumulatiivinen vaikutus 2024-2027 on arviolta noin 350 milj. euroa.

Valtionosuudet, milj. euroa	**2027**
Eläkkeensaajan asumistuki	-77
Yleinen asumistuki	-93
Yleistuki	-147
Ansiopäivärahat	-54
Sairauspäivärahat	-24
Opintotuki	-54
Lastenhoidon tuet	-0,1
Vaikutus toimeentulotukeen	102
Yhteensä	**-347,1**

Sosiaali- ja terveydenhuollon tukeminen

- Sosiaali- ja terveydenhuollon tukemiseen (luku 60) 432 milj. euroa, joka on n. 61 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa
- Sosiaali- ja terveyspalvelujen määräaikaisiin kehittämishankkeisiin kohdistettaviin valtionavustuksiin hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle 40 milj. euroa.
- Hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin koordinoimiin, sosiaali- ja terveysalan järjestöjen kanssa toteutettaviin määräaikaisiin kehittämishankkeisiin 25 milj. euroa. Rahoitus kohdennetaan alueelliseen sote-järjestötoimintaan sekä järjestöjen tekemän terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyön kehittämiseen
- Puolustusvoimien terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen hankintoihin ja toiminnan ylläpitoon 67 milj. euroa.
- Pohjanmaan hyvinvointialueen Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskukselle 1,1 milj. euroa.
- Koulutus EVOssa kaksiportaisen psykoterapiakoulutuksen valtion korvauksiin yliopistoille 10 milj. euroa lisäys
- Koulutus EVO:n 13 milj. euron vähennys, jolloin tehty kokonaissäästö on 31 milj. euroa. Momentin taso muuttuu TA 2026:den 89,9 → 86,9 milj. euroon

Sosiaali- ja terveydenhuollon tukeminen

- Turvakotitoiminnan menoihin lisäystä 2,68 milj. euroa paikkamäärien kasvattamiseksi, mikä kasvattaa määrärahatason 33,7 milj. euroon.
- Valtionosuuteen korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltoon lisäystä 2,3 milj. euroa korkeakouluopiskelijoiden opiskelijamäärän kasvun johdosta. Lisäksi momentin siirtyviä eriä käytetään 4 milj. euroa v. 2027, jolla ei ole vaikutusta YTHS:n kokonaisrahoitukseen.
- Matalan kynnyksen mielenterveysavun ja -palvelujen sekä korkeakouluopiskelijoiden hyvinvointia ja mielenterveyttä tukevien palvelumallien ja opiskeluterveydenhuollon digitaalisten työvälineiden kehittämishankkeiden valtionavustuksiin yhteensä 2 milj. euroa.
- Rikos- ja riita-asioiden sovittelutoiminta siirretään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle.

Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

- Terveyden ja toimintakyvyn edistämiseen 57 milj. euroa, vähennystä 2,0 milj. euroa
- Osana hallitusohjelman mukaista investointiohjelmaa jatketaan ikäihmisten toimintakyvyn, kotona pärjäämisen ja omaishoitajien tukemista 7 milj. euroa.
- Nuoriin kohdistuvaan erityiseen huolenpitoon 2,5 milj. euroa
- Ehkäisevän päihdetyön menetelmien kehittämiseen 1 milj. euroa.
- Valtion rahoitukseen pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen 1,7 milj. euroa, lisäystä 0,2 milj. euroa.
- Urho Kekkosen kuntoinstituuttisäätiön ylläpitämän UKK-instituutin toimintaan 0,8 milj. euroa.

Avustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen

- Avustuksiin yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen 190 milj. euroa
- Tämä on 84 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa
- Vähennyksestä 31 milj. euroa aiheutuu raha-automaattiyhdistykseltä siirtyneen tase-erän purkamisen päättymisestä

Virastot ja laitokset

- Palkkauksen tarkistukset 5 milj. euroa
- Uudet toimintamenosäästöt ja tuottavuusvähennyksinä yhteensä 6,2 milj. euroa.
- Oikeuslääketieteelliseen kuolemansyyn selvittämiseen osoitetut määrärahat uudelle toimintamenomomentille.
- Ilman kotikuntaa olevien psykiatristen potilaiden tahdosta riippumattoman hoidon kustannuksiin 0,7 milj. euron lisäys, yhteensä 1,2 milj. euroa.
- THL:n asiantuntijaroolia hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ohjauksessa vahvistetaan siirtämällä 0,6 milj. euroa (7 htv) STM:n toimintamenomomentilta THL:lle.
- THL:lle 2,8 milj. euroa pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen.
- THL:lle digitaalisen terveyskyselyn käyttöönottoon 0,2 milj. euroa.

Hyvinvointialueet (pääluokka 28)

Valtiovarainministeriön pääluokkaan kuuluvassa hyvinvointialueiden rahoituksessa on huomioitu tehtävälainsäädännön muutoksina:

- Sosiaalihuoltolain uudistaminen -36 milj. euroa
- Sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen uudistaminen -10 milj. euroa
- Asiakasmaksujen muutokset -87,8 milj. euroa
- Terveystarkastusten kehittäminen -7,5 milj. euroa aiemman -2,5 milj. euron vähennyksen lisäksi
- Lastensuojeluyksiköiden päivystysääntöjen keventäminen -1,5 milj. euroa
- Kuoleman toteamista koskevan lainsäädännön muutokset - 0,8 milj. euroa
- Ikääntyneiden hoivan henkilöstömitoituksen kehittäminen teknologiaa hyödyntäen ja teknologian hyödyntäminen kotihoidossa - 50,9 milj. euroa

Hyvinvointialueet (pääluokka 28)

Määrärahalisäyksiä

- Vammaispalvelulain soveltamisalan muutos 6,1 milj. euroa
- Lääkkeiden velvoitevarastointia koskevan sääntelyn uudistaminen 4 milj. euroa
- Kutsunnanalaisten ja vapaaehtoiseen asepalvelukseen hakeutuvien naisten ennakkoterveystarkastuksiin 3,4 milj. euroa siirtona TEM momentilta 27.10.01

- Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalain voimaantuloa lykätään edelleen, josta syystä hallituksen esityksen mukaista 2,8 milj. euron lisäystä ei esitetä talousarvioon

Kuntien peruspalvelujen valtionosuus (pääluokka 28)

- Kuntien osuus perustoimeentulotuesta arviolta 596 milj. euroa (521 vuonna 2026), joka vähennetään valtionosuudesta vuonna 2029
- Kuntien osuus työttömyysturvasta arviolta 945 milj. euroa (878,9 vuonna 2026)
- Norjan mallin käyttöönotosta valtionosuustehtävien muutoksen kompensaatio 0,5 milj. euroa, jossa varhaiskasvatuksen lisäys 1 milj. euroa ja kotihoidon tuen vähennystä 0,5 milj. euroa

Sosiaali- ja
terveysministeriö